

A N K E R K Y S T E R

AF VILH. SLOMANN

Anker Kyster har skabt smukke, praktiske hverdagsvarer, smukkere end nogen forud havde tænkt sig muligt, skriver musæumsdirektør Vilh. Slomann i anledning af 70-aarsdagen den 15. marts.

I mange Aar har Anker Kyster staaet som en af Kunsthaandværkets bedste Mænd. Forskellige Mindedage har han fejret, og nu fylder han 70 — samtidig med, at det er 40 Aar siden, han flyttede ind i Sværtegade 3.

Paa dette Tidspunkt var hans Vandreaar: til Frankrig, — hvor han havde lært Skindbehandlingen til Bunds, — til Sveits og til Italien (men mærkeligt nok ikke til England) et længst tilbagelagt Stadium. Lærervirksomheden paa F. Henriksen's Fagskole (fra 1893) var begyndt ligesom Venskaber og Samarbejde med Karl Madsen, Hannover, Skovgaard, Bindsbøll, Hans Tegner o. a., der kom til at sætte sig varige Spor i hans Virksomhed.

For ikke at sige, hvad andre har sagt bedre før om Kysters Bogbind, vil jeg holde mig til mine første personlige Erindringer fra Sværtegade. De gaar tilbage til omkr. Midten af Halvfemserne. Min Fader havde bestemt sig til at genoprette Aars Forsømmelser og lade mange af sine Bøger indbinde; paa Kysters Værksted arbejdedes i flere Maaneder alene dermed. Dengang havde mange deres Bogbinder, som man havde sin Huslæge; og naar Faer efter Skoletid gik ind til Byen for at tale med Anker Kyster, fulgte jeg ham. Samtalerne drejede sig om Bindene, men gled let over til meget andet: „Stadier paa Livets Vej“ skal vel indbindes i sort, sagde Kyster: det gjorde Kierkegaard selv; og saa taltes der om Kierkegaard, om Vodskov og Navne, jeg hørte for første Gang. Men Hovedsagen var Aftalerne om Bindene, og hvad der skulde staa paa Ryggen.

Langt de fleste blev af den Type halve Shirtingsbind, som Kyster vel ikke har skabt, men gav en Stil, der forhen var ukendt og som til denne Dag — sammen med Halvskindsbindene — har udgjort 90 pCt. af alle de Bogbind, der er udført i Sværtegade. Dengang krævedes ingen Krøsus' Midler til disse Bind. Prisen varierede omkring Kr. 1,25 for Oktavbøger; var de smaa og tynde, gik de under Kr. 1,00 og kun de meget tykke

steg til Kr. 1,60, hvad jeg fandt dyrt. De halve Skindbind kostede omkring Kr. 2,00, men det var en anden Sag. Da den heftede Bog vel kostede en 3—4—5 Kr. i Bogladen, var Forholdet mellem Bogens Pris og Bindets rimeligere dengang end nu.

Naar Bøgerne kom hjem, havde man stor Glæde af de nye Bind. Halvskindsbindene fra den Bogbinder, Faer tidligere havde benyttet, var ikke nær saa faste og velhæftede som Kysters Shirtingsbind; dennes Papper var ikke svære som Træplader, men saa lette man kunde forsvare at gøre dem. Ryggene var ikke flade, men heller ikke for runde; de havde ingen anden Dekoration end Forfatternavn, Titel og Aarstal, trykte med klare, nyskaarne Typer uden Kruseduller. Hver Gang, en Pakke kom, paaskønnedes det, at der ingen Forsyndelser var imod Titlernes fremmede Sprog. Det kan synes en Selvfølge, men dengang var det ikke Reglen: „Hvor dygtig maa ikke saadan en kultiveret Haandværker være!“ eller lignende Udtalelser omgav Kyster med en Glorie for Drengen, der senere saa paa ham for at indprente sig, hvordan en virkelig dygtig Mand saa ud.

Paa de Halvshirtingsbind, vi havde fra Firserne, gik Ryggens Shirting for langt ind over Siderne og Hjørnerne var for store. Fra første Færd havde Kyster valgt et bedre Forhold mellem Papir og Lærred end før var almindeligt, og han har kunnet beholde dette siden. Selve Shirtinget var ikke sort eller smudsiggult, men grønt, blaat eller rødt, de engelske Shirtingsfarver, der nu virker saa selvfølgelige, men dengang føltes nye og festlige. Og i Stedet for det nubrede, rillede eller blankglittede Papir, havde han sit Klister- og Bakkemarmor til at sætte paa Siderne. Maaske gav Karl Madsen ham Ideen til at forsøge sig hermed. I hvert Fald er han gaaet i Spidsen med denne Fornylse af en gammel orientalsk Teknik, der blev en stor Succes; at lave Mønstre i Klistermarmor blev for Bindsbøll næsten saa godt som at arbejde med Ler og Glasurer. Disse dryppede, stænkede, kæmmede Mønstre, der aldrig blev ens, gjorde Kysters Bind

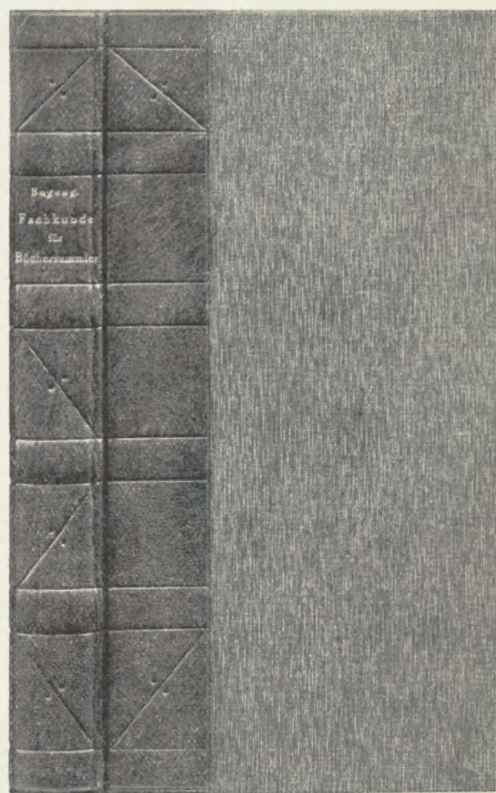
levende og fængslende. Det maa ogsaa have været omkring Midten af Halvfemserne, at Kyster en Frostmorgen fandt, da han hentede sit Klistermarmor ned fra Tørring paa Loftet, at fine Iskrystaller havde dannet sig i Mønstrene, eller store Isblomster havde bredt sig over hele Arket; det blev meget diskuteret, og saa længe Frosten holdt, overlod Bindsbøll og Kyster den adskilligt Klistermarmor til Efterdekorering.

Endnu staar mange af de Bøger, der blev indbundet i Halvfemserne paa mine Hylder. De er blevet læste i og læste; Rengøringer og Flytninger har taget deres første Friskhed; men det gode Materiale og det omhyggelige Arbejde har holdt Stand mod alt det, man kalder „Tidens Tand“. I de fleste Tilfælde kan man sige, at Bindet vil vare saa længe som Papiret, og længere end jeg

kommer til at bruge Bogen; at forlange mere er der ingen Grund til.

Største Delen af Kysters Virksomhed — jeg tænker her paa hans Bogbinderi, ikke paa de talrige andre Opgaver han har haft, — har bestaaet i at skabe smukke, praktiske Hverdagsvarer, langt vakrere end nogen forud havde tænkt sig muligt. Personlig havde hans faglige Dygtighed, hans Kundskaber om Bøger, Bogbind og Bogmennesker, hans bon sens og store Elskværdighed gjort ham til een af de Haandværkere, som — uden nogen imponerende økonomisk Piedestal at staa paa — har været Ven med de bedste i deres Tid.

Vi mange, som skylder ham Tak, sender ham paa Fødselsdagen vore bedste Ønsker for Helbred og for godt Arbejde i de kommende Aar.

Anker Kyster tegner ofte mange udkast til det enkelte bogbind. Her ses en række skitser samt det færdige bind.